

Әл-Фараби атындағы Қазақ Ұлттық Университеті
Медицина және қоғамдық денсаулық сақтау факультеті
Эпидемиология, биостатистика және дәлелді медицина кафедрасы

ВАКЦИНАМЕН БАСҚАРЫЛАТЫН ИНФЕКЦИЯЛАР ЖӘНЕ
ИММУНОПРОФИЛАКТИКА ПӘНІ БОЙЫНША ДӘРІСТЕРІҢ ҚЫСҚАША
МАЗМҰНЫ

3 кредит

Құрастырушы:

ҚР м. ғ. д., м. ғ. к., доцент м. а. Исакова Ф. А.

Алматы, 2019

ВАКЦИНАМЕН БАСҚАРЫЛАТЫН ИНФЕКЦИЯЛАР ЖӘНЕ ИММУНОПРОФИЛАКТИКА ПӘНІ БОЙЫНША ДӘРІСТЕРІҢ ҚЫСҚАША МАЗМҰНЫ

Мазмұны		
Лекция 1	Вакциналар және вакцинация, олардың қоғамдық денсаулықтағы рөлі.	Стр.
Лекция 2	Вакцинамен жұқтыруға болатын инфекциялардың эпидемиологиясы және жіктелуі.	
Лекция 3	Иммунитет және вакцинация мәселелері.	
Лекция 4	Қазіргі вакциналарды құрудың жаңа тәсілдері, олардың болжамдық сипаттамалары.	
Лекция 5	Иммундау бойынша кеңейтілген бағдарлама.	
Лекция 6	Вакцинамен басқарылатын инфекциялар.	
Лекция 7	Қазақстан Республикасының профилактикалық егулердің ұлттық күнтізбесінің инфекциясы.	
Лекция 8	ҚР 2 профилактикалық егулер күнтізбесіндегі инфекция (В гепатиті, полиомиелит, В типті гемофильді инфекция, құтыру, оба, шигеллез, сальмонеллалар, кене энцефалиті, іш сүзегі).	
Лекция 9	Жергілікті бюджет есебінен жүргізілетін вакцинациялардың күнтізбесі (вирустық гепатит А, тұмау, туляремия, сібір жарасы).	
Лекция 10	Халықаралық вакцинация сертификатын және болашақта жоспарланған егуді қажет ететін инфекциялар.	
Лекция 11	Вакцинация жұмысын ұйымдастыру.	
Лекция 12	Вакцинация техникасы. Вакциналарды сақтау және тасымалдау.	
Лекция 13	Вакцинацияның тиімділігін бағалау	
Лекция 14	Вакцинациядан кейінгі реакциялар. Вакцинациядан кейінгі асқынулар.	
Лекция 15	Вакцинациядан кейінгі реакцияларды бақылау.	

Модуль I. Жалпы иммундау мәселелері

Дәріс 1. Вакциналар және вакцинация, олардың денсаулық сақтаудағы рөлі.

Дәріс мазмұны. Иммунопрофилактика терминінің анықтамасы. Қазіргі вакцинаның алдын-алу тарихы. Е. Дженнер .. Балалар өлімін төмендетудегі әлемдік прогресс. Әлемде 5 жасқа дейінгі балалар үшін өлім-жітім деңгейі жоғары әлемнің өңірлері. Жаңа туғаннан кейінгі кезеңдегі балалардың өлімінің негізгі себептері: қауіп факторлары мен жауаптары. 5-14 жастағы балалар арасындағы өлім. Қоғамдық денсаулық. Иммунизацияға байланысты фактілер. Жалпы егу жоспарын бақылау. Вакцинамен басқарылатын инфекциялар. Тұрақты даму мақсаттары. 3-мақсат. Вакцинация - денсаулық сақтаудың ең тиімді құралы. Вакциналарды зерттеу және жасау. Қол жетімді вакциналар. Өзірленіп жатқан дәрілер портфеліндегі вакциналар. Вакциналардың түрлері. Вакцинация жетістіктері. Вакцинацияның денсаулыққа әсері.

Вакцинацияның әлеуметтік әсері. Вакцинацияның экономикалық әсері. Вакцинация мәселелері. БАҚ, клиникалық медицина және денсаулық сақтаудың құрылымдық байланысы

Дәріс 2. Вакцинамен басқарылатын инфекциялардың эпидемиологиясы және жіктелуі.

Дәріс мазмұны. Имунды басқарылатын және бақыланбайтын инфекциялардың пайда болуымен әлем картасы. Әлемдегі эпидемиялар. Эпидемиологиялық триада. Инфекцияның резервуары, қоршаған орта және сезімтал адам. Уақыт өте келе инфекциялық аурудың дамуы: инкубация, продромальды, бой, ремиссия. Эпидемияға қарсы және алдын-алу шаралары: инфекцияның резервуарына, берілу жолдары мен ауруға шалдыққан адамға бағытталған шаралар. Алдын алу шаралары жүргізілетін жұқпалы аурулардың тізбесі: республикалық бюджет, жергілікті бюджет және халықаралық маңызы бар қаражат есебінен. Негізгі қызмет түрлері

Иммундау бойынша Денсаулық сақтау министрлігі. Денсаулық сақтау министрлігінің иммундау бойынша негізгі қызметі. Қазақстан Республикасының ұлттық егу күнтізбесі. Жаңа вакциналарды енгізу, соның ішінде аралас вакциналар. Полиомиелит, дифтерия, қызамық, қызамық, паротит, көк жөтел және вирустық гепатиттің даму динамикасы туралы мәліметтер.

Дәріс 3. Иммуитеттің және вакцинацияның иммуитеттің мәселелері.

Дәріс мазмұны. Иммуитеттің, имундық жүйенің анықтамасы. Лимфоидты жүйе, лимфоидты мүшелер. Иммуитеттің түрлері. Иммуитет алгоритмі. Белсенді және пассивті иммундау. Туа біткен иммуитет, кедергілер (биологиялық, физикалық және химиялық). Алынған иммуитет: жіктелуі, сипаттамалары. Жаңа туылған нәрестелердегі пассивті иммуитет. Жасанды пассивті иммуитет. Иммуитеттің негізі - антиденелер мен аффертивті т-жасушалар. Жасанды белсенді иммуитет. Имундық реакцияларға шолу. Антигендер, иммуногендер және толерогендер. Иммуногенділік Гуморальды және жасушалық жауаптарға шолу.

Дәріс 4. Қазіргі вакциналарды құрудың жаңа тәсілдері, олардың болжамдық сипаттамалары.

Дәріс мазмұны. Вакциналардың анықтамасы, вакцинация. Вакциналық препараттардағы Ag түрлері: тұтас микроб денелері (тірі немесе өлі); жеке микроорганизм антигендері (көбінесе қорғайтын антигендер); микроорганизмнің токсиндері; Жасанды түрде құрылған Ag микроорганизмдері; Гендік инженерия нәтижесінде алынған Ag. Вакциналардың түрлері: тірі, белсенді емес және біріктірілген (тірі де, белсенді емес микроорганизмдер де, олардың жеке антигендері де). Вакциналардың сипаттамасы. Тірі вакциналарды алу қағидалары: Дженнер, Пастер, құлдырау, әлсіздік. Белсенді емес вакциналар: молекулалық және корпускулалық. Компонентті вакциналар. Гендік-инженерлік вакциналар. Рибосомалық вакциналар. Вакциналарды қорғау индексі, вакциналардың тиімділігі индексі. Лекция 5. Расширенная программа иммунизации.

Дәріс 5. ЭПИ

Дәріс мазмұны. ЭПИ - жалпы балалар инфекцияларының алдын-алу үшін вакциналарды енгізу арқылы әлемнің барлық елдерінде балалар популяциясында жасанды белсенді инфекциялық иммуитетті құру жөніндегі ұйымдастырушылық шаралар жүйесі ретінде. FIR түсінігі. ІРІ кезеңдері - I, II, III. Аурулар, әлем тұрғындарының қамтылуы. ЭПИ енгізілгенге дейін және одан кейін полиомиелит, дифтерия, туберкулез, сіреспе, көк жөтел мен қызамық ауруы.

Дәріс 6. Вакцинамен басқарылатын инфекциялар.

Дәріс мазмұны. Вакцинамен жұқтыруға болатын инфекциялардың эпидемиологиялық классификациясы: антропоноздар, зооноздар және сапроноздар; тыныс алу, ішек, қан инфекциясы және сыртқы ішек пен шырышты қабықтың инфекциясы. Инфекцияның

механизмі және берілуі. Тыныс алу, ішек, қан инфекциясы және сыртқы ішек пен шырышты қабықтың инфекциясы. Вакцинамен басқарылатын инфекциялардың қоздырғыштарына сипаттама. Сезімтал адамның мінездемесі.

Дәріс 7. Республикалық бюджет қаражаты есебінен жүзеге асырылатын Қазақстан Республикасының профилактикалық егулердің ұлттық күнтізбесіндегі вакцинамен басқарылатын инфекциялар (туберкулез, көкжөтел, дифтерия, сіреспе, қызамық, қызамық, паротит, паротит, пневмококк инфекциясы).

Дәріс мазмұны. Республикалық бюджет қаражаты есебінен жүзеге асырылатын Қазақстан Республикасының профилактикалық егулердің ұлттық күнтізбесіндегі вакцинамен басқарылатын инфекциялар (туберкулез, көкжөтел, дифтерия, сіреспе, қызамық, қызамық, паротит, пневмококк инфекциясы). Патогенді-вакцина аурулары. Тыныс жолдарының инфекциясы, ішек инфекциясы, қан инфекциясы, сыртқы ішек және шырышты қабықтың инфекциясы: қысқаша анықтамасы, механизмі мен берілу жолдары, эпидемиологиялық және клиникалық белгілері, типтік жағдай анықтамасы, зертханалық диагностика, қадағалау, егу кестесі.

Дәріс 8. Қазақстан Республикасының профилактикалық егулерінің ұлттық күнтізбесінің инфекциясы: В гепатиті, полиомиелит, В типті гемофилді тұмау, құтыру, оба, шигеллез, сальмонеллалар, кене энцефалиті, іш сүзегі.

Дәріс мазмұны. Қазақстан Республикасындағы қауіпсіз иммундау жүйесін ұйымдастырудың жүргізудің және бақылаудың нормативтік-құқықтық базасы. Аурулар - қоздырғыш вакциналар. Ауру (гепатит В, полиомиелит, В типті гемофилді тұмау, құтыру, оба, шигеллез, сальмонеллалар, кене энцефалиті, іш сүзегі) - қысқаша анықтама, берілу механизмі мен бағыты, эпидемиологиялық және клиникалық белгілері, істің стандартты анықтамасы, зертханалық диагностика, қадағалау, егу кестесі.

Дәріс 9. Жергілікті бюджет есебінен жүргізілетін егулердің күнтізбесі (вирустық гепатит А, тұмау, туляремия, сібір жарасы).

Дәріс мазмұны. Жергілікті бюджет қаражаты есебінен жүзеге асырылатын Қазақстан Республикасының профилактикалық егулердің ұлттық күнтізбесіндегі вакцинамен басқарылатын инфекциялар (А вирустық гепатиті, тұмау, туляремия, күйдіргі). қысқаша анықтама, берілу механизмі мен бағыттары, эпидемиологиялық және клиникалық ерекшеліктері, типтік жағдай анықтамасы, зертханалық диагностика, қадағалау, егу кестесі.

Дәріс 10. Болашақта вакцинация және жоспарланған вакцинация туралы халықаралық сертификатты талап ететін инфекциялар.

Дәріс мазмұны. Халықаралық вакцинация сертификаты - белгілі бір елдерге сапар шегетін адамға вакцинациялардың тізімі бар құжат. Вакцинацияның халықаралық сертификатын талап ететін инфекциялар тізімі: сары безгегі (Оңтүстік Америка және Африка елдері), жапон энцефалиті, сіреспе, дифтерия (тропикалық және субтропикалық елдер), А және В гепатиті, полиомиелит, іш сүзегі, тұмау, тырысқақ, безгек, ротавирус, менингококк Инфекция, дамыған препараттар портфеліндегі вакциналар: Кампилобактер, Шагас ауруы, Чикунгуния вирусы, Денге безгегі, Энтероксигендік Эшерихия коли, Энтеровирус 71 (EV71), Пиогендік стрептококк, Герпес симплексі вирусы, АИВ, Адамның құрт ауруы, Лейшман оз, безгек, нипа вирусы, тифоидты емес сальмонеллез, норовирус, паратифоидты қызба, РСВ (респираторлық синцитиальды вирус), Schistosomiasis, Shigella, Staphylococcus aureus, стрептококк пневмониясы (балалар вакциналары), стрептококк туберкулезі, туберкулез, туберкулез .

Дәріс 11. Вакцинация жұмысын ұйымдастыру.

Дәріс мазмұны. Вакцинация жұмысын ұйымдастыру үшін қажетті шарт - бұл аймақта тұратын барлық балалардың толық және сенімді есебі, әр бала үшін құжаттаманың болуы; вакцинацияланған және вакцинацияланбаған адамдарды күнтізбелік мерзімде қатаң тіркеу. Екінші шарт - вакциналарды тасымалдау және сақтау ережелеріне, сондай-ақ «суық тізбектің» талаптарына сәйкес медициналық мекемелерге сапалы вакциналармен қамтамасыз ету. Міндетті түрде кіріспе, реакция, медициналық қайтарып алу, қолайсыз реакцияларды көрсететін бухгалтерлік және есептік құжаттар болып табылады. Вакцинация мемлекеттік және жеке денсаулық сақтау жүйесінің медициналық мекемелерінде жүргізіледі. Вакцинаны жоспарлау, есепке алу және олар бойынша есеп беруді жүзеге асыратын негізгі бөлім - қалалық балалар емханасының немесе Орталық аудандық аурухананың, ФАП егу бөлмесі.

Дәріс 12. Вакцинация техникасы. Вакциналарды сақтау және тасымалдау.

Дәріс мазмұны. Вакцинацияға балаларды іріктеу. Вакцинация қызметкерлері. Вакцинация орны. Вакцинация бөлмесі. Вакцина препаратының сапасын, оның таңбалануын, ампуланың тұтастығын тексеру (флакон). Вакцинациядан бұрын вакциналардың физикалық қасиеттерін тексеру. Жалпы бақылау. Ампулаларды ашу, лиофилденген вакциналарды тарату (ЖКВ, ЖПВ және т.б.) және вакцинация нұсқаулыққа сәйкес, асептика ережелерін қатаң сақтай отырып жүргізіледі. Вакцинация үшін қолданылатын құралдар (шприцтер, инелер, скарификтер). Вакцинация процедурасын жүргізу кезінде препаратты қолдану жөніндегі нұсқаулықтың тиісті ережелерін қатаң сақтау керек. Вакциналарды сақтау және тасымалдау ережелері қолдануға арналған тиісті нұсқаулықтармен анықталады. Температура жағдайы, температура индикаторлары, соққы көрсеткіштері.

әріс 13. Вакцинацияның тиімділігін бағалау

Дәріс мазмұны. Критерийлер вакциналық профилактиканың тиімділігін талдау үшін қолданылады: құжаттандырылған вакцинация көрсеткіші (вакцинацияны қамту), иммунологиялық немесе клиникалық тиімділік көрсеткіші және эпидемиологиялық немесе өріс тиімділігі көрсеткіші. Жоспарланған серологиялық (иммунологиялық) бақылау. Белгілі бір аумақтағы эпидемиологиялық жағдайдың өзгеруін болжау. Жаңа вакциналарды жасау кезінде олардың тиімділігін анықтау үшін бақыланатын сынақтар қолданылады.

Дәріс 14. Вакцинациядан кейінгі реакциялар. Вакцинациядан кейінгі асқынулар.

Дәріс мазмұны. Вакцинациядан кейінгі реакциялар: жалпы және жергілікті, ауырлығы мен қарқындылығы. Қарсы көрсеткіштер Профилактикалық егулерге арналған медициналық қарсы көрсетілімдер тізімі. Вакцинациядан кейінгі асқынулар: жергілікті, орталық жүйке жүйесінен (ОЖЖ), вакцинациядан кейінгі инфекциялық процесс (вакцинаның штаммын жалпылау; басқа (жедел сезімталдық реакциясы, есінен тану, анафилактикалық шок, токсикалық шок синдромы). Вакцинаның асқыну көздері.

Дәріс 15. Вакцинациядан кейінгі реакциялар мониторингі.

Дәріс мазмұны. Вакциналар өте қауіпсіз фармакологиялық агенттер болып табылады, бірақ сирек жағдайларда олар вакцинациядан кейінгі асқынуларға әкелуі мүмкін (профилактикалық егулердің салдарынан ауыр және (немесе) денсаулыққа байланысты тұрақты проблемалар). Вакцинациядан кейінгі асқынуларды анықтау үшін бақылау жүйесі бар. Бақылау міндеттері: вакцинациядан кейінгі асқынуларды анықтау; әр вакцина үшін олардың сипаты мен жиілігін анықтау; вакцинациядан кейінгі асқынулардың дамуына ықпал ететін түрлі қауіп факторларын белгілеу; вакцинациядан кейінгі асқынулардың алдын алу бойынша шаралар қабылдау.